

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій
Кафедра психології, політології, соціокультурних технологій

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психологія здоров'я і хвороби та психологічна реабілітація

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Спеціальність	053 Психологія
Освітня програма	Психологія

Затверджено рішенням Ради з якості факультету
іноземної філології та соціальних комунікацій

Протокол від 27 серпня 2019 р. № 1
Голова Ради з якості факультету
іноземної філології та соціальних комунікацій

_____ Баранова С.В.

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Суми 2019 р.

**ДАНІ ПРО РЕЦЕНЗУВАННЯ ТА ПОГОДЖЕННЯ
РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Розробник:

**Іванова Т.В., кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології, політології,
соціокультурних технологій**

Рецензування робочої програми навчальної дисципліни	протокол № 4 від 21 травня 2019 р. Прізвище, ініціали, посада рецензента та/або дата і номер протоколу засідання експертної ради роботодавців		
Розглянуто та схвалено на засіданні робочої проектної групи (РПГ) освітньої програми «Психологія» (назва освітньої програми)	протокол від 6 червня 2019 р. № 12		
	Керівник РПГ (гарант освітньої програми)	_____	Іванова Т. В. (прізвище, ініціали)
Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри психології, політології, соціокультурних технологій (назва кафедри)	протокол від 2 вересня 2019 р. № 2		
	Завідувач кафедри	_____	Світайло Н.Д. (прізвище, ініціали)

Дані про перегляд робочої програми навчальної дисципліни:

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено			
		Дата та номер протоколу засідання РПГ	Підпис керівника РПГ (гаранта освітньої програми)	Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри

I СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну	
Повна назва навчальної дисципліни	Психологія здоров'я і хвороби та психологічна реабілітація
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій. Кафедра психології, політології, соціокультурних технологій.
Розробник(и)	Іванова Тетяна Володимирівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології, політології та соціокультурних технологій.
Рівень вищої освіти	Перший рівень вищої освіти, НРК України – 6 рівень; QF-LLL – 7 рівень; FQ-EHEA – перший цикл.
Семестр вивчення навчальної дисципліни	16 тижнів протягом 6-го семестру
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг дисципліни становить 5 кредитів ЄКТС, 150 годин, з яких 48 години становить контактна робота з викладачем (32 години – лекції, 14 годин – практична робота, 4 годин – атестація). 102 годин становить самостійна робота студента. Передбачено диф. залік.
Технологія навчання	Навчальна дисципліна реалізується в очній формі навчання
Мова(и) викладання	Українська мова
2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі	
Статус дисципліни	Вибіркова навчальна дисципліна для освітньої програми 053 «Психологія»
Передумови для вивчення дисципліни	«Медична психологія зі змістовним модулем сексологія», «Психіатрія та наркологія», «Соціальна психологія», «Соціологія»
Додаткові умови	«Загальна та експериментальна психологія»,
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета навчальної дисципліни

Метою дисципліни є оволодіння студентами науково-обґрунтованого, цілісного уявлення про сучасний стан проблеми здоров'я та хвороби, формування навичок по збереженню, зміцненню і цілісного розвитку духовної, психічної, соціальної і соматичної складових здоров'я і практичних вмінь для подальшого їх формування в практичній діяльності психолога..

Задачі навчальної дисципліни:

- вивчення та систематизація критеріїв психічного і соціального здоров'я;
- вивчення факторів, що впливають на виникнення хвороби;
- дослідження психологічних механізмів здорової поведінки;
- розгляд профілактики психічних і психосоматичних захворювань;
- дослідження станів передхвороби особистості і їх профілактику;
- розробка концепції здорової особистості;

4. Зміст навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни складається з 14 тем і включається у варіативну частину до переліку дисциплін за вибором. Вихідними умовами для вивчення дисципліни «Психологія здоров'я і хвороби та психологічна реабілітація» є знання, вміння і види діяльності, сформовані в процесі вивчення дисциплін попередніх курсів навчання: «Медична психологія зі змістовним модулем сексологія», «Психіатрія та наркологія», «Соціальна психологія», «Соціологія». Дисципліна «Психологія здоров'я і хвороби та психологічна реабілітація» дозволяє студентам отримати загальне уявлення про сучасний стан вивчення здоров'я та хвороби, сформувані у студентів поняття «здорова особистість» та ознайомити із різними підходами до розуміння здоров'я; вивчити суб'єктивні та об'єктивні фактори виникнення хвороби; узагальнити практичний досвід вирішення проблем хвороби в сучасному суспільстві; ознайомитися з методами психологічної профілактики та корекції різних видів та форм психічної дезадаптації.

Тема № 1. Загальні уявлення про здоров'я і хворобу

Зміст понять «здоров'я», «хвороба», «патологічні зміни», «патологічний стан» і «захворювання». Гострі і хронічні патологічні процеси. Результати захворювань. Історія становлення психології здоров'я і її сучасний стан. Чинники, що викликають хворобу: біологічні, психологічні, соціальні. Взаємодія між здоров'ям і хворобою. Визначення базисних понять психології здоров'я; критерії психічного і соціального здоров'я; методи діагностики, оцінки та самооцінки психічного і соціального здоров'я. Взаємозв'язок з іншими науками: епідеміологія, медична соціологія, медична антропологія.

Тема № 2. Історія становлення та основні концепції психології здоров'я

Причини виникнення психології здоров'я і її взаємозв'язок з іншими науками .. Підходи до дослідження феномену здоров'я (нормоцентричеській, феноменологічний, холистичний, аксіологічний, еволюціоністський, адаптаційний, інтегративний). Модель здорової особистості, її структурні і динамічні характеристики. Антична концепція здоров'я і модель здорової особистості. Адаптаційна модель здорової особистості. Трагування здоров'я в психоаналізі. Гуманістична модель здорової особистості.

Тема № 3. Критерії норми, відхилень, хворобливих станів і захворювань.

Поняття «норма», категорії норми. Відхилення від норми - патологія і хвороба. Критерії психічного і соматичного здоров'я за визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я. Поняття «психічне здоров'я» та «психологічне здоров'я», «фізичне здоров'я».

Сторони прояви хвороби: больова, емоційна, інтелектуальна, вольова. Масштаб переживання хвороби за типами реагування. Типи реакції на хворобу. Типи особистісної реакції на захворювання. Типи ставлення до болю. Амбівалентність відносини хворого до хвороби.

Тема № 4. Сучасні психологічні підходи до дослідження здоров'я особистості

Загальна психологія здоров'я Уявлення про психологічну систему забезпечення здоров'я в біхевіоризмі, психоаналізі, гуманістичній психології. Адаптаційна моделі здоров'я Сельє, Лазаруса-Фолкмана. Функціональна модель здоров'я Т. Парсонса. Приватна психологія здоров'я. Психологія хвороби і реабілітації. Професійні деформації і психічне вигорання. Вплив поведінки на здоров'я. Детермінанти здорового способу життя. Модель уявлень про здоров'я (Health belief model). Критика моделі: комбінування факторів, самоефективності, поведінкові наміри. Теорія мотивації до захисту (Protection-motivation

theory). Стадіальні моделі: транстеоретична модель Прохазки і модель прийняття заходів Вайнштейна.

Тема № 5. Основні уявлення про здорову особистість

Поняття «патологія», «хвороба», «норма», «здоров'я». Теоретичні основи психології здоров'я: психоаналіз, аналітична психологія К. Юнга, індивідуальна психологія А. Адлера, тілесно-орієнтовані школи (В. Райх, Reich), гештальт-терапія Ф. Перлза, біхевіор-терапія Б. Скіннера, когнітивна психотерапія А. Елліса, А. Бека, гуманістична психотерапія, трансперсональна психотерапія. Нормальна і патологічна особистість. Критерії психічного здоров'я (Н.Д. Лакосина, В.Н. Мясичев, Г.К. Ушаков). Поняття «психологічне здоров'я» (Р. Ассаджиоли, С. Фрайберг, Н.Г. Гаранян, А.Б. Холмогорова, П. Бейкер, А.Ф. Лазурський). Характеристики здорової особистості (К. Роджерс, А. Годфруа, Г.І. Гурджієв, Н. Пезешкіан). Поняття «зрілість особистості» (Е. Шостром).

Тема № 6. Соціальна та психологічна детермінація хвороб

Аналіз стрессорів у хворих з хворобами адаптації. Характеристики особистісних стрессорів. Інтеграційна модель стресу Джеймс Л. Гібсона. Поняття індивідуальних відмінностей, що обумовлюють різні реакції на стрес. Наслідки стресу. П'ять категорій можливого впливу стресу Т. Кокса. Ефекти стресу. Дослідження соціальних факторів. Взаємозв'язок соціальних факторів і здоров'я. Соціальні верстви і розвиток психічних порушень. Вплив макросоціального стресу на психічне здоров'я. Вплив соціальних стереотипів на психологічне здоров'я людини. Вплив соціо-культурних аспектів на психологічне здоров'я людини. Вплив етнокультурних стереотипів на психологічне здоров'я людини. Гендерні стереотипи щодо хвороби і здоров'я. Здоров'я і навколишнє середовище. Повітря. Їжа. Вода. Вплив емоційних переживань на конкретні органи. Теорія символічного мови органів (З. Фрейд, Weiss). Список метафізичного діагнозу і психологічних причин хвороб Луїзи Хей. Теорія специфічного емоційного конфлікту (Г.М. Губачев, F. Alexander). Теорія профілю особистості (Ф. Данбар). Концепція алекситимії (А. Sifneos).

Тема № 7. Соціальна та психологічна детермінація хвороби

Психологічна сутність ракових захворювань. Психологічні причини серцево-судинних катастроф. Психологічні причини порушення мозкового кровообігу. Соціальні чинники ризику в розвитку психосоматичних розладів. Психологічні концепції розвитку психосоматичних розладів. Онтогенетическая концепція структурного аттрактора хвороби (модель розвитку психосоматичних розладів).

Тема № 8. Діагностика, профілактика та психологічна корекція девіацій в поведінці особистості

Діагностичні засоби, які використовуються для оцінки девіантної поведінки. Традиційне розуміння превенції: первинна, вторинна і третинна профілактика. Побудова системи профілактики девіантної поведінки. Профілактичний простір і середовище системи профілактики девіантної поведінки.

Тема № 9. Класифікація захворювань

Етіологічна класифікація захворювань: вроджені і спадкові хвороби, перинатальні захворювання, хвороби обміну, ендокринні захворювання, запальні процеси і інфекції, алергічні та аутоімунні захворювання, травми, онкологічні процеси.

Нозологічна класифікація захворювань із зазначенням можливих причин інвалідності. Захворювання внутрішніх органів: бронхолегеневої системи; серцево-судинної системи; органів травлення; печінки; сечовидільної системи; статевих органів; шкірні хвороби; кістково-суглобова патологія; патологія крові і кровотворення.

Психогенні захворювання людини. Класифікація психічних травм. Реактивні психози. Неврози. Неврастенія. Істерія. Невроз нав'язливих станів. Діагностика неврозів. Лікування неврозів. Психосоматичні захворювання.

Тема № 10. Особистість і здоров'я людини

Особистісні чинники здоров'я людини: життєстійкість, психологічна стійкість, почуття зв'язності, стиль каузальної атрибуції (оптимізм і песимізм, локус контролю), стратегії подолання стресу, захисні механізми, особистісні риси, мотиваційна сфера, уявлення про світ, міжособистісні взаємини. Концепція особистісних профілів (Ф. Данбар). Концепція поведінкових типів А і В (Г. Фрідман, Р. Розенман). Поведінковий тип С (Т. Морріс, С. Грір). Поведінковий тип D (Дж. Денолле). Особистісні риси і здоров'я людини: концепція «Великої п'ятірки» (Л. Голдберг). Можливі механізми зв'язку особистісних факторів і здоров'я людини.

Тема № 11. Психологічне реагування на хворобу та інвалідність

Внутрішня картина хвороби як суб'єктивне судження і переживання хворої людини. Фактори, що впливають на формування внутрішньої картини хвороби - медичні, соціальні та індивідуально-психологічні. Соціальні аспекти психологічного реагування на хворобу та інвалідність. Психологічне реагування на хворобу та інвалідність. Механізми «замкнутого кола». Аутоплатіческія картина хвороби (А. Гольдшейдер). Переживання хвороби (Е.А. Шевальов, В.В. Ковальов). Ставлення до хвороби (Л.Л. Рохлін, К.А. Скворцов).

Тема № 12. Психологічне реагування на окремі види захворювань

Проблеми життя, смерті, суїцидальної поведінки. Поведінка вмираючого. Свідомість в момент смерті. Особливості особистості суїцидента. Постсуїцидального стан. Профілактика суїцидальної поведінки. Психологічне реагування на онкологічну патологію. Психологічне реагування на акушерсько-гінекологічну патологію. Психологічне реагування на соматичну патологію. Хірургічна патологія: операційний стрес, депресія і психози. Психологічне ставлення до трансплантації органів. Дефекти тіла і органів чуття. Косметичні дефекти.

Тема № 13. Організація медико-соціальної допомоги

Основи психогігієни. Психотерапія: теоретичні засади та концепції; основні напрямки практичної психотерапії. Психопрофілактика як комплекс мікро- і макросоціальних заходів збереження психологічного здоров'я. Первинна, вторинна, третинна психопрофілактика. Наслідки профілактичних заходів. Профілактика порушень психологічного здоров'я. Методи оцінки та самооцінки психічних станів. Самоспостереження. Ведення щоденника здоров'я. Використання кольору в профілактиці порушень психічного здоров'я. Кольоротерапія. Робота з образами, уявою. Арттерапія. Вправи для тренування навичок відображення почуттів. Музикотерапія.

Тема № 14. Корекційні програми та культура здоров'я

Проблема комплексного підходу до теми формування психологічної культури і культури здоров'я. Медико-психологічна служба. Психотерапевтичні кабінети. Класифікація методів розвитку особистості. Моніторинг психічного і психосоматичного здоров'я. Характеристика методик дослідження. Орієнтовна оцінка здорової поведінки. Аутоаналітичеській опитувальник здорової особистості (В.А. Ананьєв). Оцінка рівня соматичного здоров'я (Г.Л. Апанасенко). Опитувальник самооцінки здоров'я (A. Ware,

C. Wright, M. Snyder) і ін. Аутогенне тренування. Груповий портрет психоактивних речовин. Шкала співзалежності. Захист психічного здоров'я. Самозахист від алкоголізації. Самозахист від куріння. Самозахист від наркоманії. Психологічні методики позбавлення від залежностей.

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

PH1	Володіти основними теоретичні поняттями і положеннями психології здоров'я і хвороби.
PH2	Розуміти основні шляхи, спрямовані на збереження і забезпечення психічного здоров'я людини.
PH3	Застосовувати дані психології здоров'я в практичній діяльності психолога.
PH4	Аналізувати та пояснювати поведінку людини через фізіологічні механізми.
PH5	Володіти прийомами психічної саморегуляції для подолання стресових станів і інших несприятливих станів, здатних заподіяти шкоду актуальному здоров'ю.

6. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних результатів

Навчальна дисципліна відноситься до циклу вибіркових дисциплін

7. Види навчальних занять та навчальної діяльності

7.1 Види навчальних занять

Видами навчальних занять при вивченні дисципліни є лекції (Л) і практичні заняття (ПЗ).

Тема 1.

Л1. Загальні уявлення про здоров'я і хворобу

Зміст понять «здоров'я», «хвороба», «патологічні зміни», «патологічний стан» і «захворювання». Гострі і хронічні патологічні процеси. Результати захворювань.

Історія становлення психології здоров'я і її сучасний стан. Чинники, що викликають хворобу: біологічні, психологічні, соціальні. Взаємодія між здоров'ям і хворобою. Визначення базисних понять психології здоров'я; критерії психічного і соціального здоров'я; методи діагностики, оцінки та самооцінки психічного і соціального здоров'я. Взаємозв'язок з іншими науками: епідеміологія, медична соціологія, медична антропологія.

ПЗ 1. Психологічні фактори здоров'я

Сприятливі (поведінкові патерни; диспозиції (витривалість, оптимізм / песимізм, сила «Я»); емоційні паттерни (алекситимія, репресивний особистісний стиль). Когнітивні чинники (уявлення про хвороби; сприйняття ризику і вразливість; контроль). Фактори соціального середовища (соціальна підтримка; шлюб і сім'я; професійне оточення). Демографічні змінні (пол; вік; етнічні групи і соціальні класи).

Тема 2.

Л2. Історія становлення та основні концепції психології здоров'я

Причини виникнення психології здоров'я і її взаємозв'язок з іншими науками .. Підходи до дослідження феномену здоров'я (нормоцентричеській, феноменологічний, холістичний, аксіологічний, еволюціоністський, адаптаційний, інтегративний). Модель

здорової особистості, її структурні і динамічні характеристики. Антична концепція здоров'я і модель здорової особистості. Адаптаційна модель здорової особистості. Трактування здоров'я в психоаналізі. Гуманістична модель здорової особистості.

ПЗ 2. Підходи до розуміння здоров'я і хвороби.

Уявлення Е. Еріксона про зрілої і здорової особистості, уявлення Е. Фромма про зрілої і здорової особистості. Уявлення Г. Олпорт про зрілої і здорової особистості. 10. Подання К.Р. Роджерса про зрілої і здорової особистості. Представлення А. Маслоу про зрілої і здорової особистості. Проблема здоров'я в логотерапії В. Франкла. Уявлення про здоров'я в вітчизняній психології. Концепції розвитку психосоматичних хвороб. Психологія тілесності і здоров'я.

Тема 3

Л 3. Критерії норми, відхилень, хворобливих станів і захворювань.

Поняття «норма», категорії норми. Відхилення від норми - патологія і хвороба. Критерії психічного і соматичного здоров'я за визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я. Поняття «психічне здоров'я» та «психологічне здоров'я», «фізичне здоров'я». Сторони прояви хвороби: больова, емоційна, інтелектуальна, вольова. Масштаб переживання хвороби за типами реагування. Типи реакції на хворобу. Типи особистісної реакції на захворювання. Типи ставлення до болю. Амбівалентність відносини хворого до хвороби.

ПЗ 3 Внутрішня картина здоров'я і хвороби.

Критерії психічного здоров'я за визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я. Поняття «психічне здоров'я» та «психологічне здоров'я». Сторони прояви хвороби: больова, емоційна, інтелектуальна, вольова. Масштаб переживання хвороби за типами реагування. Внутрішня картина здоров'я. Теоретико-методологічні підходи до дослідження внутрішньої картини здоров'я. Вікові особливості внутрішньої картини здоров'я. Індивідуально-психологічні фактори і їх роль у формуванні внутрішньої картини здоров'я. Психологічний захист. Психогігієна зрілої особистості. Поняття «норма», категорії норми. Типи особистісної реакції на захворювання.

Тема 4.

Л 4. Сучасні психологічні підходи до дослідження здоров'я особистості

Загальна психологія здоров'я Уявлення про психологічну систему забезпечення здоров'я в біхевіоризмі, психоаналізі, гуманістичній психології. Адаптаційна моделі здоров'я Сельє, Лазаруса-Фолкмана. Функціональна модель здоров'я Т. Парсонса. Приватна психологія здоров'я. Психологія хвороби і реабілітації. Професійні деформації і психічне вигорання. Вплив поведінки на здоров'я. Детермінанти здорового способу життя. Модель уявлень про здоров'я (Health belief model). Критика моделі: комбінування факторів, самоефективності, поведінкові наміри. Теорія мотивації до захисту (Protection-motivation

theory). Стадіальні моделі: транстеоретична модель Прохазки і модель прийняття заходів Вайнштейна.

ПЗ 4. Місце психології здоров'я в системі психологічних наук.

Здоров'я як категорія наукового дослідження. Медико-біологічний підхід до здоров'я. Здоров'я в категоріях філософської антропології. Особливості психологічного підходу до проблеми здоров'я. Традиційне виділення соматичного, психічного і соціального здоров'я. Методологія досліджень здоров'я. Здоров'я як неболезнь- підхід «від протилежного». Здоров'я як адаптаційна норма - позитивний описовий та нормативно-параметричний підходи. Сучасні інтеграційні стратегії дослідження здоров'я в контексті визначення ВООЗ. Проблема специфічності предмета психологічних досліджень здоров'я. Система психологічного забезпечення здоров'я. Структурно-рівнева модель психологічного здоров'я Братуся. Рівні психологічного здоров'я: психофізіологічний, когнітивний, поведінковий і ціннісно-смысловий. Концепція психологічного здоров'я Дубровиної. Модель здоров'я Васильєвої та Філатової

Тема 5.

Л 5. Основні уявлення про здорову особистість

Теоретичні основи психології здоров'я: психоаналіз, аналітична психологія К. Юнга, індивідуальна психологія А. Адлера, тілесно-орієнтовані школи (В. Райх, Reich), гештальт-терапія Ф. Перлза, біхевіор-терапія Б. Скіннера, когнітивна психотерапія А. Елліса, А. Бека, гуманістична психотерапія, трансперсональна психотерапія. Нормальна і патологічна особистість. Поняття «патологія», «хвороба», «норма», «здоров'я». Критерії психічного здоров'я (Н.Д. Лакосина, В.Н. Мясіщев, Г.К. Ушаков). Поняття «психологічне здоров'я» (Р. Ассаджиоли, С. Фрайберг, Н.Г. Гаранян, А.Б. Холмогорова, П. Бейкер, А.Ф. Лазурський). Характеристики здорової особистості (К. Роджерс, А. Годфруа, Г.І. Гурджієв, Н. Пезешкіан). Поняття «зрілість особистості» (Е. Шостром).

ПЗ 5. Чинники здорової особистості

Базові визначення здоров'я. Портрет здорової особистості. Якості зрілої особистості. Психологічні категорії, які стосуються ресурсів людини в подоланні труднощів (А.Б. Орлов, А. Малихіна, Е. Фромм, А.). Види особистісного ресурсу (Л.В. Куликова). Причини довголіття (П. Стівен). Секрети довголіття по А. Сафонову. Поняття самолікування. Принципи правильного попередження захворювань (Е.А. Пресман). Види особистісного ресурсу.

Тема 6.

Л 6. Соціальна та психологічна детермінація хвороб

Аналіз стресорів у хворих з хворобами адаптації. Характеристики особистісних стресорів. Інтеграційна модель стресу Джеймс Л. Гібсона. Поняття індивідуальних відмінностей, що обумовлюють різні реакції на стрес. Наслідки стресу. П'ять категорій можливого впливу стресу Т. Кокса. Ефекти стресу. Дослідження соціальних факторів. Взаємозв'язок соціальних факторів і здоров'я. Соціальні верстви і розвиток психічних порушень. Вплив макросоціального стресу на психічне здоров'я. Вплив соціальних стереотипів на психологічне здоров'я людини. Вплив соціо-культурних аспектів на психологічне здоров'я людини. Вплив етнокультурних стереотипів на психологічне здоров'я людини. Гендерні стереотипи щодо хвороби і здоров'я. Здоров'я і навколишнє середовище. Повітря. Їжа. Вода. Вплив емоційних переживань на конкретні органи. Теорія символічної мови органів (З. Фрейд, Weiss). Список метафізичного діагнозу і психологічних причин хвороб Луїзи Хей. Теорія специфічного емоційного конфлікту (Г.М. Губачев, F. Alexander). Теорія профілю особистості (Ф. Данбар). Концепція алекситимії (А. Sifneos).

ПЗ 6. Моделі розвитку хвороби.

Інтегративні моделі розвитку захворювань (К. Бансон, А. Біонді, В. Леві, В. Шутс). Хвороби приєднання. Хвороби контролю. Хвороби відкритості. Гіпотеза «торжества перемоги» (А.А. Китаєв-Смик). Варіанти розвитку захворювань: ситуаційний, особистісний, ендогенно-психопатологічний, церебральний, соматичний. Дослідження функціональної активності бар'єру психічної адаптації А.І. Воложина і Ю.К. Суботіна. Розвиток і стадії психосоматичного процесу. Концепція походження і терапії особистісних розладів М. Малер. Модель розвитку психосоматичної патології (Е. Schmale). Моделі психосоматичної дезадаптації (Ю.М. Губачев, В.І. Симаненко, В.М. Дорнічев, В.А. Ананьєв).

Тема 7.

Л 7. Соціальна та психологічна детермінація хвороби

Психологічна сутність ракових захворювань. Психологічні причини серцево-судинних катастроф. Психологічні причини порушення мозкового кровообігу. Соціальні чинники ризику в розвитку психосоматичних розладів. Психологічні концепції розвитку психосоматичних розладів. Онтогенетическая концепція структурного аттрактора хвороби (модель розвитку психосоматичних розладів).

ПЗ 7 Внутрішня картина здоров'я і хвороби.

Поняття «внутрішня картина хвороби» (Р.А. Лурія, З. Липовський, А.Є. Личко, Г.С. Нікіфоров). Суб'єктивна оцінка хвороби. Фактори відносини особистості до хвороби. Варіанти відносини особистості до хвороби. Емоційні реакції на хворобу. Психологічні феномени особистісної захисту у психосоматичних хворих. Неврози. Міжособистісні конфлікти. Внутрішньоособистісні конфлікти. Психологічні причини судинних катастроф, порушення мозкового кровообігу.

Тема 8.

Л 8. Соціальні чинники здоров'я

Історія досліджень соціально-економічних чинників здоров'я в рамках соціальної гігієни та соціології здоров'я. Соціально-економічний статус і здоров'я. Соціальна нерівність як фактор розвитку захворювань. Поняття соціального градієнта здоров'я. Теоретичні пояснення соціального градієнта. Соціальні відмінності в способі життя і в ставленні до здоров'я. Культурно-історичний підхід у психології здоров'я. Соціалізація тілесності в онтогенезі. Сучасні соціальні тенденції, що визначають ставлення до здоров'я. Поняття хелсїзма. Турбота про здоров'я як соціокультурний феномен.

ПЗ 8. Здоровий спосіб життя

Поведінкові фактори ризику у виникненні хронічних захворювань. Співвідношення понять «спосіб життя», «стиль життя» і «здоровий спосіб життя». Компоненти здорового способу життя і проблема їх узгодженості. Історія емпіричних досліджень здорового способу життя. Поняття здорового і безпечного поведіння. Історія емпіричних досліджень безпечної поведінки. Теорія очікуваної цінності як основа моделей безпечної і ризикованої поведінки. Основні фактори безпечної поведінки: що сприймається ризик, що сприймається вартість поведінки, що сприймається контроль. Статичні і динамічні (процесуальні) моделі безпечної поведінки. Модель переконань (М. Бекер, І. Розеншток). Теорія мотивації самозбереження (Дж. Меддокс). Теорія цілеспрямованого поведінки (А. ейзен, М. Фішбейн). Інтеграційна превентивна модель в сфері персонального і громадського здоров'я (Л. Кельс, Л. Монтада). Транстеоретична модель поведінкових змін (Дж. Прохазка). Поняття ризикованої поведінки. Психологічні чинники ризикованої поведінки. Ризикована поведінка у представників різних вікових і соціальних груп.

Тема 9.

Л 9. Класифікація захворювань

Етіологічна класифікація захворювань: вроджені і спадкові хвороби, перинатальні захворювання, хвороби обміну, ендокринні захворювання, запальні процеси і інфекції, алергічні та автоімунні захворювання, травми, онкологічні процеси.

Нозологічна класифікація захворювань із зазначенням можливих причин інвалідності. Захворювання внутрішніх органів: бронхолегеневої системи; серцево-судинної системи; органів травлення; печінки; сечовидільної системи; статевих органів; шкірні хвороби; кістково-суглобова патологія; патологія крові і кровотворення.

Психогенні захворювання людини. Класифікація психічних травм. Реактивні психози. Неврози. Неврастенія. Істерія. Невроз нав'язливих станів. Діагностика неврозів. Лікування неврозів. Психосоматичні захворювання.

ПЗ 9. Фактори захворювань

Етіологічна класифікація захворювань: вроджені і спадкові хвороби, перинатальні захворювання, хвороби обміну, ендокринні захворювання, запальні процеси і інфекції, алергічні та автоімунні захворювання, травми, онкологічні процеси. Нозологічна класифікація захворювань із зазначенням можливих причин інвалідності. Психогенні захворювання людини. Класифікація психічних травм. Діагностика неврозів. Лікування неврозів. психосоматичні захворювання.

Тема 10

Л 10. Особистість і здоров'я людини

Особистісні чинники здоров'я людини: життєстійкість, психологічна стійкість, почуття зв'язності, стиль каузальної атрибуції (оптимізм і песимізм, локус контролю), стратегії подолання стресу, захисні механізми, особистісні риси, мотиваційна сфера, уявлення про світ, міжособистісні взаємини. Концепція особистісних профілів (Ф. Данбар). Концепція поведінкових типів А і В (Г. Фрідман, Р. Розенман). Поведінковий тип С (Т. Морріс, С. Грір). Поведінковий тип D (Дж. Денолле). Особистісні риси і здоров'я людини: концепція «Великої п'ятірки» (Л. Голдберг). Можливі механізми зв'язку особистісних факторів і здоров'я людини.

ПЗ 10. Психологічна практика в сфері здоров'я.

Підвищення рівня суб'єктивного благополуччя, зміна ставлення до здоров'я на рівні індивіда та суспільства, стимуляція безпечної поведінки, підвищення ефективності роботи системи охорони здоров'я. Класифікація практичних методів психології здоров'я за механізмами їх впливу: когнітивно-біхевіоральні, емоціогенні, змагальні. Класифікація методів психології здоров'я за цілями їх застосування: методи поведінкових змін, методи посилення самоконтролю, методи стимуляції колективних змін. Екологічний і освітній підходи до профілактики захворювань. Комплексна модель побудови профілактичної програми (Л. Грін, М. Крегер). Проблема співвідношення психологічної теорії і практики в сфері здоров'я. Принципи психологічної оцінки ефективності профілактичних програм.

Тема 11.

Л 11. Психологічне реагування на хворобу та інвалідність

Внутрішня картина хвороби як суб'єктивне судження і переживання хворої людини. Фактори, що впливають на формування внутрішньої картини хвороби - медичні, соціальні та індивідуально-психологічні. Соціальні аспекти психологічного реагування на хворобу та інвалідність. Психологічне реагування на хворобу та інвалідність. Механізми «замкнутого кола». Аутоплатіческія картина хвороби (А. Гольдшейдер). Переживання хвороби (Е.А. Шевальов, В.В. Ковальов). Ставлення до хвороби (Л.Л. Рохлін, К.А. Скворцов).

ПЗ 11. Внутрішня картина хвороби.

Внутрішня картина хвороби як суб'єктивне судження і переживання хворої людини.

Фактори, що впливають на формування внутрішньої картини хвороби - медичні, соціальні та індивідуально-психологічні. Соціальні аспекти психологічного реагування на хворобу та інвалідність. Варіанти психологічного реагування на хворобу. Світоглядне психологічне реагування. Варіанти психологічного реагування на інвалідність. Зміни особистості і поведінки при хронічних захворюваннях.

Тема 12.

Л 12. Психологічне реагування на окремі види захворювань

Проблеми життя, смерті, суїцидальної поведінки. Поведінка вмираючого. Свідомість в момент смерті. Особливості особистості суїцидента. Постсуїцидального стан. Профілактика суїцидальної поведінки. Психологічне реагування на онкологічну патологію. Психологічне реагування на акушерсько-гінекологічну патологію. Психологічне реагування на соматичну патологію. Хірургічна патологія: операційний стрес, депресія і психози. Психологічне ставлення до трансплантації органів. Дефекти тіла і органів чуття. Косметичні дефекти.

ПЗ 12 Специфіка системи «хвороба-особистість».

Специфіка системи «хвороба-особистість»: психічний стан хворого (психологічний, невротичний або граничний рівні). 1. Проблеми життя, смерті, суїцидальної поведінки. Психологічне реагування на онкологічну патологію. Психологічне реагування на акушерсько-гінекологічну патологію. Психологічне реагування на соматичну патологію. Хірургічна патологія: операційний стрес, депресія і психози. Психологічне ставлення до трансплантації органів. Дефекти тіла і органів чуття. Косметичні дефекти.

Тема 13.

Л 13. Психогігієна і психотерапія при хворобі і інвалідності

Основи психогігієни. Психогігієна виховання. Психогігієна праці. Психогігієна навчання. Психогігієна сім'ї. Психотерапія: теоретичні засади та концепції; основні напрямки практичної психотерапії. Психотерапевтична профілактика. Психопрофілактика як комплекс мікро- і макросоціальних заходів збереження психологічного здоров'я. Первинна, вторинна, третинна психопрофілактика. Наслідки профілактичних заходів.

ПЗ 13 Організація медико-соціальної допомоги

Основи психогігієни. Психотерапія: теоретичні засади та концепції; основні напрямки практичної психотерапії. Психопрофілактика як комплекс мікро- і макросоціальних заходів збереження психологічного здоров'я. Первинна, вторинна, третинна психопрофілактика. Наслідки профілактичних заходів. Профілактика порушень психологічного здоров'я. Методи оцінки та самооцінки психічних станів. Самоспостереження. Ведення щоденника здоров'я. Використання кольору в профілактиці порушень психічного здоров'я. Кольоротерапія. Робота з образами, уявою. Арттерапія. Вправи для тренування навичок відображення почуттів. Музикотерапія.

Тема 14.

Л 14. Корекційні програми та культура здоров'я

Проблема комплексного підходу до теми формування психологічної культури і культури здоров'я. Медико-психологічна служба. Психотерапевтичні кабінети. Класифікація методів розвитку особистості. Моніторинг психічного і психосоматичного здоров'я. Характеристика методик дослідження. Орієнтовна оцінка здорової поведінки. Аутоаналітичний опитувальник здорової особистості (В.А. Ананьєв). Оцінка рівня соматичного здоров'я (Г.Л. Апанасенко). Опитувальник самооцінки здоров'я (А. Ware, С. Wright, М. Snyder) і ін. Аутогенне тренування. Груповий портрет психоактивних речовин. Шкала співзалежності. Захист психічного здоров'я. Самозахист від алкоголізації. Самозахист від куріння. Самозахист від наркоманії. Психологічні методики позбавлення від залежностей.

ПЗ 14. Механізми самопрограмування і здоров'я

Норми і цінності як основа психічного здоров'я людини. Роль соціального середовища в програмуванні. Засвоєння норм і цінностей як основа самопрограмування. Поведінкові патерни. Стихійне і впорядковане самопрограмування. Запечатлення як мимовільна форма самопрограмування. Формування звичок. Програмування ролі внутрішніх образів. Рефреймінг як один з методів самопрограмування. Роль самопрограмування в збереженні і зміцненні здоров'я, профілактики стресів.

7.2 Види навчальної діяльності

НД 1. Підготовка до практичних занять та презентація з використанням опорного конспекту.

НД 2. Виконання дослідницьких проєктів.

НД 3. Виконання самостійних творчих завдань.

8. Методи викладання, навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1. інтерактивні лекції;

МН2. практичні демонстрації;

МН3. практико-орієнтоване навчання.

Оволодіння базовим теоретичним матеріалом курсу під час лекційних та практичних занять, виконання завдань самостійної роботи студентів спрямовані на набуття знань та навичок аналізу основних теоретичних понять психології здоров'я і хвороби (РН 1). Лекції доповнюються практичними заняттями, що надають студентам можливість засвоїти основи організації основних шляхів, спрямованих на збереження і забезпечення психічного здоров'я людини (РН 2). Під час педагогічної взаємодії з викладачем на інтерактивних лекціях, практичних демонстрацій студенти мають застосовувати знання, навички та уміння використання знання про джерела та механізми виникнення хвороби (РН 3). Підготовка до практичних занять та під час самостійної роботи стимулює студентів формувати раціональне ставлення до осіб з проблемами у сфері психічного та фізичного здоров'я та вміння пояснювати поведінку людини через фізіологічні механізми (РН 4). Під час лекційних та практичних занять на основі самостійної самопідготовки студенти набувають компетентності у плануванні та реалізації базових заходів психічної саморегуляції для подолання стресових станів і інших несприятливих станів, здатних заподіяти шкоду актуальному здоров'ю (РН 5).

9. Методи та критерії оцінювання

9.1. Критерії оцінювання

Оцінка	Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
ВІДМІННО	відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5, 0 (відмінно)	$90 \leq RD \leq 100$
ДОБРЕ	в загальному правильна робота з певною кількістю помилок	4, 0 (добре)	$74 \leq RD \leq 89$
ЗАДОВІЛЬНО	виконання задовольняє мінімальні критерії	3,0 (задовільно)	$60 \leq RD \leq 73$
НЕЗАДОВІЛЬНО	можливе повторне складання	2 (незадовільно)	$35 \leq RD \leq 59$
НЕЗАДОВІЛЬНО	необхідний повторний курс з навчальної дисципліни	2 (незадовільно)	$RD < 35$

9.2 Методи поточного формативного оцінювання

Контроль навчальної роботи студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою: систематичність та активність роботи студента на практичних заняттях, тестування, проведення тематичного дослідження, виконання самостійних практичних завдань.

9.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

Оцінювання протягом семестру проводиться у формі оцінки систематичності та активності роботи студента на лекційних та практичних заняттях (M1), проведення

тематичного дослідження (М2), виконання самостійних практичних завдань (М3), письмових опитувань (тестувань) (М4), виконання підсумкового контролю (М5). Всі роботи повинні бути виконані самостійно. Індивідуальні завдання, схожі між собою, будуть відхилені.

Оцінка студента формується таким чином:

1. систематичність і планомірність роботи на заняттях – 38 б.;
2. проведення тематичного дослідження – 7 б.;
3. виконання самостійних практичних завдань – 25 б.;
4. тестування – 8 б.;
5. виконання підсумкового контролю - 30 б.

Форма підсумкового контролю – залік.

10. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

10.1 Засоби навчання

Навчальний процес потребує використання мультимедіа (ЗН 1).

10.2 Інформаційне та навчально- методичне забезпечення

Основна література.

- 1.Ананьев В.А. Основы психологии здоровья. Книга 1. Концептуальные основы психологии здоровья. СПб.: Речь, 2006. 384 с.
- 2.Галецька І. Психологія здоров'я: теорія і практика / І. Галецька, Т. Сосновський. Л.: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2006. 338 с.
3. Диагностика здоровья. Психологический практикум / Под ред. проф. Г.С.Никифорова. СПб.: Речь, 2007. 950 с.
- 4.Корнієнко О.В. Підтримання психосоматичного здоров'я практично здорових людей: Навч.посібник. К.: Вид.центр "Київський університет", 2000. 126 с.
- 5.Коцан І. Я. Психологія здоров'я людини / І.Я. Коцан, Г.В. Ложкін, М.І. Мушкевич / За ред. І. Я. Коцана. Луцьк: РВВ "Вежа" Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2009. 316 с.
- 6.Психология здоровья: Учебник для вузов / Под ред. Г. С. Никифорова. СПб., Питер, 2006. 607 с.
- 7.Психологічне забезпечення психічного і фізичного здоров'я / Навчальний посібник: М.С.Корольчук, В.М.Крайнюк, А.Ф.Косенко, Т.І.Кочергіна. Загальна редакція М.С.Корольчука. К.: Фірма "ІНКОС", 2002. 272 с.
8. Практикум по психологии здоровья / Под ред. Г.С.Никифорова. СПб.: Питер, 2005. 351 с.
9. Ржевська-Штефан З.О. Психологія здоров'я: навч.-метод. посібник / З.О. Ржевська-Штефан. Кіровоград: «Імекс ЛТД», 2010. с. 134.

Додаткова література

1. Амосов Н. М. Энциклопедия Амосова. Алгоритм здоровья. М.: АСТ; Донецк: Сталкер, 2002.

	<ol style="list-style-type: none">2. Ананьев В.А. Практикум по психологии здоровья. Методическое пособие по первичной специфической и неспецифической профилактике. СПб.: Речь, 2007. 320 с.3. Васильева О. С, Филатов Ф. Р. Психология здоровья человека (эталон, представления, установки): Учебное пособие. М., 2001.4. Волков В. Ю., Ланев Ю. С, Петленко В. П., Давиденко Д. Н. и др. Научные основы физической культуры и здорового образа жизни / Под общ. ред. Д. Н. Давиденко. СПб.: СПбГТУ, БПА, 2001.5. Давиденко Д. Н., Зорин В. Е., Борилкевич В. Е. и др. Социальные и биологические основы физической культуры /Отв.ред. Д. Н. Давиденко. СПб.: СПбГУ, 2001.6. Куликов Л. В. Руководство к методикам диагностики психических состояний, чувств и психологической устойчивости личности. Описание методик, инструкции по применению. СПб., 2003.7. Петрусинский В.В., Розанова Е.Г. Психотехнические игры и упражнения. Техники игровой психокоррекции. – Владос, 2010. 128с.
--	--

II ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Тема	Загальний обсяг, годин	Лекції, годин	Практичні заняття, годин	Лабораторні роботи, годин	Самостійне опрацювання матеріалу (СРС), годин	Індивідуальні завдання, годин (із обсягу СРС)
Денна форма навчання							
1	Тема 1. Загальні уявлення про здоров'я і хворобу	12	2	2		8	
2	Тема 2. Історія становлення та основні концепції психології здоров'я	12	2	2		8	
3	Тема 3. Критерії норми, відхилень, хворобливих станів і захворювань.	12	2	2		8	
4	Тема 4. Сучасні психологічні підходи до дослідження здоров'я особистості	11	2	1		8	
5	Тема 5. . Основні уявлення про здорову особистість	11	4	1		6	
6	Тема 6. Соціальна та психологічна детермінація хвороби	10	2	2		6	
7	Тема 7. Соціальна та психологічна детермінація хвороби	10	2	2		6	
	Всього по модульному циклу	78	16	12		50	
8	Тема 8. Соціальні чинники здоров'я.	11	2	1		8	
9	Тема 9. Класифікація захворювань.	12	2	2		8	
10	Тема 10. Особистість і здоров'я людини.	12	2	2		8	
11	Тема 11. Психологічне реагування на хворобу та інвалідність.	12	2	2		8	
12	Тема 12. Психологічне реагування на окремі види захворювань.	10	2	2		6	
13	Тема 13. Організація медико-соціальної допомоги.	12	2	1		8	
14	Тема 14. Корекційні програми та культура здоров'я.	12	4	2		6	
		72	16	12		52	
	Всього за дисципліну	150	16	16		102	

Узгодження результатів навчання з методами викладання, навчання та оцінювання

Програмні компетентності / результати навчання	Результат навчання за дисципліною	Види навчальних занять	Види навчальної діяльності	Методи, технології викладання і навчання	Засоби навчання	Методи та критерії оцінювання
ЗК 2, СК 2 / ПРН 2	РН1.	Л ПЗ	НД 1 НД 2 НД 3	МН1 МН2 МН3	ЗН 1	М1 М2 М3 М4 М5
ЗК1 , СК 3 / ПРН 1	РН2.	Л ПЗ	НД 1 НД 2 НД 3	МН1 МН2 МН3	ЗН 1	М1 М2 М3 М4 М5
ЗК 4 , СК 8 / ПРН 11	РН3.	Л ПЗ	НД 1 НД 2 НД 3	МН1 МН2 МН3	ЗН 1	М1 М3 М4 М5
ЗК 7 , СК 4 / ПРН 3	РН4.	Л ПЗ	НД 1 НД 2 НД 3	МН1 МН2 МН3	ЗН 1	М1 М3 М4 М5
ЗК 12, СК 12 / ПРН 13	РН5.	Л ПЗ	НД 1 НД 2 НД 3	МН1 МН2 МН3	ЗН 1	М1 М3 М4 М5